

Jolanta Cichowska

Cena pakietu usług agroturystycznych na obszarach o niższych walorach przyrodniczych województwa kujawsko-pomorskiego

---

Ekonomiczne Problemy Usług nr 53, 505-513

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

JOLANTA CICHOWSKA

Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy

CENA PAKIETU USŁUG AGROTURYSTYCZNYCH NA OBSZARACH O NIŻSZYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Wprowadzenie

Agroturystyka jako podstawowy segment turystyki wiejskiej podlega ciągłym obserwacjom. Ta pozarolnicza działalność wpisała się znakomicie w charakter polskiej wsi, stając się nie tylko dodatkowym źródłem dochodów rodzin wiejskich, ale również szansą na ocalenie tożsamości terenów. Wizerunek wiejskości podtrzymuje się poprzez kształtowanie odpowiednich i przemyślanych produktów, pozwalających zachować sielski charakter otoczenia. Jednocześnie wszelkie prowadzone działania i inwestycje mają na celu zwrócenie szczególnej uwagi na ochronę krajobrazu, architektury oraz podtrzymanie regionalnych zwyczajów. Ta pozarolnicza działalność ma jeszcze jedną ważną zaletę – jest stosunkowo tania dla potencjalnego nabywcy. Z wypoczynku u agrogospodarzy najczęściej korzystają całe rodziny, niemniej wśród grupy gości odnotowuje się wzrost wypoczywającej młodzieży i seniorów, a także turystów zagranicznych.

Niniejszy artykuł stanowi wycinek pracy badawczej, której celem było uchwycenie najważniejszych czynników rozwoju agroturystyki na obszarach o niższych walorach przyrodniczych województwa kujawsko-pomorskiego. Opracowanie ma zwrócić uwagę czytelnika na to, że położenie kwater na terenach o obniżonych wartościach środowiska przyrodniczego nie wpływa w znaczący sposób na oferowane tu formy wypoczynku, a całościowa wartość pakietu usług nie odbiega znacząco od konkurencyjnych jednostek w kraju.

1. Zakres opracowania i metody badawcze

Zakres przestrzenny prezentowanego opracowania obejmuje wybrane obszary województwa, w których rozwija się agroturystyka. Badania przeprowadzono w 14 jego powiatach (aleksandrowskim, chełmińskim, golubsko-dobrzyńskim, grudziądzkim, inowrocławskim, lipnowskim, nakielskim, radziejowskim, rypińskim, sępoleńskim, toruńskim, wąbrzeskim, włocławskim i żnińskim). Doboru tych jednostek dokonano na podstawie przeprowadzonej przez S. Iwickiego typologii gmin (po wcześniejszej ich klasyfikacji), gdzie ustalono ostatecznie trzy cechy diagnostyczne (potencjał walorów wypoczynkowych, zagospodarowanie turystyczne i stopień przekształceń antropogenicznych) i w ramach każdej z nich wyróżniono trzy kategorie uwzględniające stopień ich przydatności do pełnienia funkcji turystycznej. Zakres czasowy badań ogranicza się do statystycznego opisu stanu gospodarstw w 2005 roku. Badanie obejmowało całą interesującą nas zbiorowość, zatem miało charakter wyczerpujący. Jego rezultaty uzyskane zostały metodą badań terenowych. Posłużono się sondażem diagnostycznym, biorąc pod uwagę różne gospodarstwa świadczące usługi agroturystyczne (gospodarstwa rolne i gospodarstwa nieprowadzące działalności rolniczej). Podstawowym narzędziem badawczym był kwestionariusz wywiadu, który wypełniono u 78 usługodawców.

Z uwagi na to, że wiele gospodarstw nie trudniło się działalnością rolniczą albo korzyści dochodowe czerpało z różnych źródeł zarobkowania niż produkcja rolna, podjęto decyzję o podzieleniu je na następujące grupy: gospodarstwa prowadzące działalność wyłącznie rolniczą (56,4%), gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą razem z pozarolniczą (19,2%), gospodarstwa prowadzące tylko działalność pozarolniczą (9,0%) i gospodarstwa nieprowadzące żadnej działalności (15,4%). W związku z częstą nadinterpretacją pojęcia agroturystyka niniejszy podział znajduje swoje uzasadnienie. Pozwala on wyodrębnić jednostki, w których brak funkcji rolniczej klóci się z istotą pojmowanej usługi.

2. Wyniki badań

Cenę, którą trzeba zapłacić za proponowany wypoczynek, gospodarze uzależniają od posiadanych zasobów oraz oczekiwań turystów. W tej kwestii starają się być plastyczni, proponując rozmaite warianty skorzystania ze swoich usług i jednocześnie dostosowując do nich relatywnie korzystną opłatę. Za sam nocleg trzeba przeciętnie (w roku) zapłacić 21,60 zł. Nocleg z pełnym wyżywieniem kosztuje średnio 53,54 zł, a śniadanie z noclegiem 32,23 zł. Wykup obiadów proponują gospodarze za 14,59 zł (tabela 1). W ramach usług gastronomicznych za możliwość zamawiania tylko posiłków trzeba ponieść koszt blisko 35,00 zł, a okolicznościowych poczęstunków 41,34 zł. Czternastu usługodawców domowe żywienie dosto-

sowuje także dla gości z zewnątrz, za blisko 25,00 zł od osoby. Za napoje i domowe ciasta opłatę w kwocie przeciętnie 2 zł pobiera tylko troje usługodawców.

Analizując ofertę cenową w poszczególnych rodzajach gospodarstw, można zauważyć, iż najdroższą ofertę proponują usługodawcy prowadzący działalność wyłącznie pozarolniczą i nieprowadzący żadnej działalności (oprócz agroturystyki). U większości kwaterydawców średnia cena za omawiane usługi jest zdecydowanie większa w sezonie wakacyjnym, choć zarówno w nim, jak i poza sezonem starają się oni zmieniać ją w zależności od liczby gości i dni pobytu. Obniżenie ceny dotyczy głównie samego noclegu, noclegu z pełnym wyżywieniem i śniadania z noclegiem. Natomiast w przypadku przygotowywania obiadów, okolicznościowych poczęstunków czy posiłków dla gości z zewnątrz starają się oni nie manipulować ceną i utrzymywać ją na stałym poziomie.

Dla stałych gości, przebywających po raz trzeci i czwarty na dłuższy wypoczynek 78,2% gospodarstw (61) stosuje upusty rabatowe. Duża grupa, tj. 51 gospodarzy (65,4%), obniża cenę dla turystów chcących spędzić urlop powyżej siedmiu dni¹.

Jednakże zdecydowana większość, bo 82,0% (64) stosuje upusty dla rodzin z dziećmi. Dotyczy to przede wszystkim dzieci do lat 3, które są zwolnione w 100% z noclegu i wyżywienia, a dzieci do lat 7 otrzymują 50% rabatu na posiłki. Dla młodzieży szkolnej obniżki przygotowało 49 gospodarstw (62,8%), zaś dla studentów 42,3% respondentów. Emeryci i renciści mogą liczyć na upusty w 28 gospodarstwach (35,9%), a w zaledwie 22 (28,2%) stosowane są obniżki sezonowe.

---

¹ J. Cichowska, *Czynniki rozwoju agroturystyki na obszarach o niższych walorach przyrodniczych województwa kujawsko-pomorskiego*, Rozprawa doktorska, Toruń 2008, s. 223.

Tabela 1

Przeciętny koszt pobytu 1 osoby w kwaterze agroturystycznej (według wydzielonych rodzajów gospodarstw)

Rodzaje gospodarstw wg prowadzonej działalności	Przeciętny koszt pobytu 1 osoby (w zł) w gospodarstwie:															
	przeciętna cena w roku	w tym (średnia) w okresie:			*zmiany ceny w zależności od liczby gości						*zmiany ceny w zależności od dni pobytu					
		wakacyjno - świątecznym	poza sezonem		wakacyjno - świątecznym			poza sezonem			wakacyjno - świątecznym			poza sezonem		
					-	+	+/-	-	+	+/-	-	+	+/-	-	+	+/-
tylko nocleg																
rolnicza 42	21,57	21,90	19,75	19	2	21	14	2	23	19	1	22	15	2	22	
rolnicza i pozarolnicza 14	20,67	20,87	20,33	11	0	3	10	0	4	10	0	4	9	0	5	
pozarolnicza 5	21,00	21,71	18,14	3	0	2	3	0	1	2	0	3	2	0	2	
nieprowadzące żadnej działalności 11	23,25	23,25	22,42	6	0	5	6	0	5	8	0	3	8	0	3	
razem 72	21,60	21,89	20,13	39	2	31	33	2	33	39	1	32	34	2	32	
nocleg z pełnym wyżywieniem																
rolnicza 29	47,82	48,96	46,66	13	0	16	11	0	16	14	0	15	14	0	13	
rolnicza i pozarolnicza 8	51,00	56,00	51,00	6	0	2	6	0	2	5	0	3	5	0	3	
pozarolnicza 4	105,00	106,25	53,75	1	0	3	1	0	2	1	0	3	1	0	2	
nieprowadzące żadnej działalności 7	50,71	50,71	50,71	3	0	4	3	0	4	5	0	2	5	0	2	
razem 48	53,54	55,16	48,65	23	0	25	21	0	24	25	0	23	25	0	20	
śniadanie z noclegiem																
rolnicza 24	28,52	29,10	27,48	8	0	16	6	0	17	8	0	16	8	0	15	
rolnicza i pozarolnicza 6	32,50	32,50	32,50	4	0	2	4	0	2	4	0	2	4	0	2	
pozarolnicza 4	55,50	56,75	54,25	2	0	2	2	0	2	2	0	2	2	0	2	
nieprowadzące żadnej działalności 6	31,33	31,33	32,60	3	0	3	2	0	3	5	0	1	4	0	1	
razem 40	32,23	32,71	31,65	17	0	23	14	0	24	19	0	21	18	0	20	
tylko obiady																
rolnicza 30	14,66	14,66	14,14	10	0	20	7	0	21	11	0	19	8	0	20	
rolnicza i pozarolnicza 9	14,44	14,44	14,44	4	0	5	4	0	5	4	0	5	4	0	5	
pozarolnicza 3	17,66	18,33	17,66	1	0	2	1	0	2	1	0	2	1	0	2	

nieprowadzące żadnej działal- ności 7	13,14	13,14	11,71	3	0	4	2	0	4	4	0	3	3	0	3
razem 49	14,59	14,63	14,06	18	0	31	14	0	32	20	0	29	16	0	30
tylko posiłki na zamówienie															
rolnicza 7	31,43	31,43	31,43	3	0	4	3	0	4	3	0	4	3	0	4
rolnicza i pozarolnicza 1	15,00	15,00	15,00	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
pozarolnicza 1	30,00	30,00	30,00	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
nieprowadzące żadnej działal- ności 2	55,00	55,00	55,00	0	0	2	0	0	2	1	0	1	1	0	1
razem 11	34,09	34,09	34,09	3	0	8	3	0	8	4	0	7	4	0	7
okolicznościowe poczęstunki															
rolnicza 5	40,00	40,00	34,00	0	1	4	0	1	4	0	1	4	0	1	4
rolnicza i pozarolnicza 4	41,87	41,87	41,87	0	0	4	0	0	4	0	0	4	0	0	4
pozarolnicza 1	10,00	10,00	10,00	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
nieprowadzące żadnej działal- ności 3	53,33	53,33	53,33	0	1	2	0	1	2	0	0	3	0	0	3
razem 13	41,34	41,34	39,03	0	2	11	0	2	11	0	1	12	0	1	12
posiłki dla gości z zewnątrz															
rolnicza 9	17,88	17,88	17,88	2	0	7	2	0	7	2	0	7	2	0	7
rolnicza i pozarolnicza 3	30,00	30,00	30,00	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1
pozarolnicza 1	45,00	45,00	45,00	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
nieprowadzące żadnej działal- ności 1	50,00	50,00	0,00	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
razem 14	24,71	24,71	22,76	4	0	10	4	0	9	4	0	10	4	0	9
napoje i domowe ciasta															
rolnicza 2	4,50	4,50	4,50	0	0	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2
nieprowadzące żadnej działal- ności 1	2	2	2	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
razem 3	2	2	2	0	0	3	0	0	3	0	0	3	0	0	3

*maleje „-”, rośnie „+”, nie zmienia się „+-”

Źródło: opracowanie własne.

W cenę pakietu usług agroturystycznych wliczona jest zazwyczaj pozostała część poszczególnych jego elementów (atrakcje, możliwość wypożyczenia sprzętu

rekreacyjnego, organizacja wolnego czasu dla gości). Niemniej jednak są pewne elementy zaplecza materialnego, warunkującego i zapewniającego jakość pobytu w gospodarstwie (i poza nim), niewliczone w usługę komplementarną. Klienci zwracają na to szczególną uwagę. Chcą bowiem wiedzieć, czy w ramach wypoczynku będą ponosić dodatkowe koszty. Na podstawie zebranych informacji ustalono, że spośród wszystkich objętych badaniami kwater w 46,1% (36) nie ponosi się takich opłat; w 25,6% (20) trzeba zapłacić za jazdę konną z instruktorem (w zależności od długości lekcji: średnio 20-40 zł za godz.); za przejażdżki bryczką pobierana jest opłata w 9,0% kwater (tj. 7) – średnio 100 zł, a za wędkowanie – w zależności od kg złowionej ryby – 8-10 zł (u 8 gospodarzy). W przypadku 18 gospodarstw (tj. 23,1% ogółu) płaci się za różne charakterystyczne dla danego gospodarstwa atrakcje, m.in. saunę, leczenie niekonwencjonalne, organizowanie polowań, przygotowanie ogniska, zwiedzanie prywatnego skansenu czy przejażdżki tramwajami konnymi².

Na uwagę zasługuje fakt, iż obiekty kwaterodawców w większości przystosowane są do całorocznego przyjmowania gości (69,2%) oraz w okresie świątecznym (56,4%). Dostarczają zatem domownikom korzyści finansowych przez cały rok. Rekompensują w ten sposób niskie dochody bieżące tych jednostek bądź straty wynikające z produkcji rolniczej.

Większe opłaty pobierane są głównie w gospodarstwach prowadzących działalność pozarolniczą i nieprowadzących żadnej działalności. Działania te podyktowane są niedostatkami wynikającymi z braku produkcji rolniczej i w przypadku tych pierwszych gospodarstw – znacznie ciekawszą, bogatszą i wymagającą większego zainwestowania finansowego (w procesie początkowego kształtowania produktu) ofertą wypoczynku. Zauważono jednak, że nie zawsze wysoka cena wiązała się z lepszym poziomem usługi aniżeli proponowana niższa. Taka sytuacja dotyczy głównie gospodarstw, których właściciele żyją ze źródeł niezarobkowych. Dyktowali – co potwierdzają badania – wyższe kwoty za pobyt, często nieadekwatne do posiadanego zaplecza materialnego. Cena jest oczywiście czynnikiem, który determinuje efektywność omawianej działalności, ale wtedy, kiedy przekazuje potencjalnym klientom oczekiwania względem jakości produktu. Winna być zatem realistyczna w stosunku do reklamowanej wartości.

Gospodarze starają się też zapewnić turystom korzystne formy płatności, jednak – dotknięci często niemiłymi doświadczeniami (niewywiązywaniem się z umów zapłaty i odmawianiem wcześniejszych rezerwacji ze strony gości) – preferują w większości przedpłaty. Tak wskazała grupa 60,0% ankietowanych (tj. 46 gospodarstw). Zdecydowana większość respondentów przyjmuje za pobyt gotówkę z góry – 93,6% (73). Zaledwie 33,3% (26) wśród warunków zapłaty uwzględniła przelew, a tylko w dwóch gospodarstwach można uiścić opłatę za pomocą czeku.

---

² *Ibidem*, s. 226.

Ogółem wszystkie formy płatności preferowało tylko jedno gospodarstwo, samą gotówkę 21, a tylko przelew dwa gospodarstwa. W pozostałych jednostkach deklarujących usługi agroturystyczne odnotowano po dwa i trzy możliwe sposoby dokonania w nich zapłaty. W pierwszym przypadku chodzi o 41 gospodarzy (gotówka, przedpłaty – 28; gotówka, przelew – 10; przelew, przedpłaty – 3), a w drugim o 13 (gotówka, przelew, przedpłaty – 11; gotówka, przelew, czek – 2)³.

Z uwagi na to, że zjawisko niewywiązywania się gości z należności za pobyt staje się coraz bardziej powszechne, duża grupa badanych podkreślała w luźnych rozmowach, iż zastanawia się nad wprowadzeniem przedpłat. Barię, która ich powstrzymuje przed podjęciem takich kroków, jest poczucie, że od początku wprowadzają atmosferę nieufności wobec gościa i w ten sposób mogą zniechęcić go do przyjazdu. Wynika to również z wewnętrznych, często zakorzenionych wartości i najzwyczajszego poczucia wstydu.

3. Ocena wyników badań własnych na tle wyników badań z literatury

Wyniki badań uwiarydliły, że cena za podstawowe usługi agroturystyczne kształtuje się na korzystnym dla turystów poziomie, zarówno średnia za nocleg oraz nocleg z pełnym wyżywieniem. Podobnie większych odstępstw cenowych nie zaobserwowano w pracy M. Dębnińskiej i innych⁴. Co ciekawe, dane tych autorów pochodzą z 1998 roku, a więc albo ceny badanych usług są stosunkowo niskie, albo od lat utrzymują się na podobnym poziomie. Ponadto zbliżone kwoty prezentują K. Kryński i inni⁵, A. Balińska i I. Sikorska-Wolak⁶, a J. Broniec i D. Serafinowicz⁷ wskazują nawet na niższe. Zbliżonych wartości doszukano się też w *Atlasie turystyki wiejskiej* (PFTW „GG”)⁸. Stwierdzenie przez autorkę, że cena jest ogólnie przystępna, zgadza się też z tym podawanym przez B. Kutkowską⁹, która dodaje, że tak

³ *Ibidem*, s. 272.

⁴ *Rozwój agroturystyki i jej wpływ na przeobrażenia w rolnictwie i na wsi, cz. I, Uwarunkowania ekonomiczne, organizacyjne i prawne*, red. M. Dębnińska, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2000, s. 51.

⁵ Z. Kryński, B. Józefczyk, M. Kilar, *Potencjał usługowy gospodarstw agroturystycznych w powiecie bieszczadzkim, w: Marketing w agroturystyce*, red. M. Plichta, J. Sosnowski, Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, Siedlce 2006, s. 106.

⁶ A. Balińska, J. Sikorska-Wolak, *Agroturystyka w Dolinie Bugu i uwarunkowania jej rozwoju*, Wyd. SGGW, Warszawa 2001, s. 133, 112.

⁷ J. Broniec, D. Serafinowicz, *Agroturystyka dodatkowym źródłem dochodu w gospodarstwie rolnym*, Dolnośląski Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego z/s w Świdnicy, Świdnica 2002, s. 5.

⁸ *Atlas turystyki wiejskiej*, Polska Federacja Turystyki Wiejskiej, „Gospodarstwa Gościnnie” 2003, Warszawa.

⁹ B. Kutkowska, *Podstawy rozwoju agroturystyki, ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki na Dolnym Śląsku*, Wydawnictwo AR we Wrocławiu, Wrocław 2003, s. 149.

naprawdę opłaty za usługę uzależnione są od rejonu i jego popularności.

Dla podniesienia atrakcyjności ofert gospodarze stosują ulgi dla turystów. Takie działania napotykaemy w pracach: J. Broniec i K. Serockiej¹⁰ i B. Kutkowskiej. Na negocjowanie cen zwracają też uwagę E. Gurgul¹¹, W. Warzocha i inni¹² oraz A. Balińska i I. Sikorska-Wolak. Jak wynika z badań u większości nie są one obligatoryjne i zmieniają się w ciągu sezonu. Najczęściej dotyczą rodzin z dziećmi, młodzieży i stałych gości. Zależą od wieku wypoczywających oraz długości dni pobytu. Niemniej pobiera się dodatkowe należności za niektóre atrakcje niewchodzące w usługę komplementarną. Przejawy podobnych działań spotykamy w badaniach A. Dach i innych¹³, przy czym dane autorki tegoż opracowania dostarczyły informacji pozytywnych, że większość z nich jest wpisana jednak w całościowy nabywany pakiet.

4. Wnioski

Oceniając cenę usług agroturystycznych na podstawie uzyskanych wyników, należy stwierdzić, że:

1. Pozycję badanych obiektów na lokalnym rynku wzmacnia właściwe kształtowanie produktu agroturystycznego poprzez wpisanie jego głównych atrakcji w cenę całego pakietu usług.
2. Pozytywnym aspektem przynoszącym wiązkę korzyści są stosowane upusty rabatowe i relatywnie niska cena za pobyt.
3. Wyższe koszty usługi wyodrębniono w gospodarstwach nieaktywnych rolniczo, co ma związek z rekompensatą, którą muszą ponieść za braki z tego wynikające (np. odnośnie żywienia gości i wprowadzania dodatkowych atrakcji niezwiązanych z produkcją rolną) lub też z uwagi na szybki zwrot zaangażowanych w rozwój gospodarstwa znacznych nakładów finansowych.
4. Szczególną zaletą większości gospodarstw jest całoroczność usługi, której towarzyszy stały dopływ gotówki, pozwalający zniwelować braki środków

---

¹⁰ J. Broniec, K. Serocka, *Stan i możliwości rozwoju agroturystyki na terenie Dolnego Śląska*, w: *Turystyka wiejska a rozwój i współpraca regionów*, red. Z. Kryński, „Prace Naukowo-Dydaktyczne”, zeszyt 15, Krosno 2005, s. 139.

¹¹ E. Gurgul, *Agroturystyka jako element rozwoju i promocji regionu*, Sekcja Wydawnictwa Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2005, s. 74.

¹² Z. Warzocha, D. Malinowska, W. Pawluiczuk, R. Szulc, J. Wakszyńska, *Otoczenie społeczne, klienci i oferta gospodarstw agroturystycznych*, Wyższa szkoła Agrobiznesu, Łomża 2003, s. 53.

¹³ A. Dach, J. Dach, M. Lipiński, *Działalność turystyczna w gospodarstwach powiatu nowotomyskiego*, w: *Turystyka wiejska czynnikiem ożywienia terenów wiejskich*, Materiały konferencyjne, KCDRRiOW, Kraków 2001, s. 47.

otrzymywanych z samej produkcji rolnej lub uzupełniać je tym osobom, które nie chcą być rolnikami, ale swoją przyszłość wiążą z życiem na wsi.

Podsumowanie

Korzystna oferta cenowa badanych gospodarstw umożliwia osobom mniej zamożnym (i nie tylko) tanie spędzenie z urlopu w tutejszym środowisku pozamiejskim. W blisko połowie z nich atrakcje i dodatkowe usługi wliczone są w cenę podstawową, obejmującą nocleg i wyżywienie. Zatem goście, niezmuszeni szukaniem atrakcji poza nim, większość gotówki pozostawiają w kwaterach. Gospodarze wiedzą, że z punktu widzenia klienta jest to bardzo istotny składnik oferty. Podobnie jest w przypadku stosowanego przez nich systemu różnorodnych zniżek i ulg. Jest on przejawem pozytywnie postrzeganej przedsiębiorczości i jednocześnie czynnikiem marketingowym – implikującym długość pobytów.

PACKET PRICE OF AGROTURISTICAL SERVICES ON AREAS OF LOWER NATURE VALUES OF KUJAWSKO-POMORSKIE PROVINCE

Summary

Executed research showed that in selected areas of kujawsko-pomorskie province, agrotourist business does not show significant price exceptions from the services of the same profile in other parts of the country. It is a cheap way of recreation and , at the same time, available for the wide range of customers. It is characterized by the yearlong offer. In the price (bed and meals) some other attractions are often included, and that values the quality of the service; this feature is very attractive to pottencional customer. To vary the product, the service providers propose beneficial system of discounts and grace, by innovating different forms of payment for the stay. They try to be flexible and adjust already innovated discounts to the profile of the guests, visiting the places.

Translated by Jolanta Cichowska